

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ได้เน้นเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรหรือประเด็นที่ศึกษา โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

- ส่วนที่ 1 ความหมายของคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี
- ส่วนที่ 2 ตัวชี้วัดหรือองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี
- ส่วนที่ 3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
- ส่วนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ส่วนที่ 5 สรุปผลการทบทวนวรรณกรรม

ส่วนที่ 1 ความหมายคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

คุณภาพชีวิตเป็นแนวคิดที่มีความเป็นนามธรรมสูงมาก นักวิชาการต่าง ๆ จากสาขาวิชาต่าง ๆ ให้คำนิยามปฏิบัติไว้มากมาย ซึ่งมีทั้งส่วนที่เหมือนและแตกต่างกัน ดังจะนำเสนอดังต่อไปนี้

George and Bereson (1980 อ้างถึงใน พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ, 2540, หน้า 82) ได้ให้ความหมายคุณภาพชีวิตว่า หมายถึง มิติของการมีชีวิตที่ดี ประกอบด้วยความสุข ความพอใจในชีวิต ความนับถือตนเอง สุขภาพและสภาพการทำงานของร่างกาย และสภาวะทางเศรษฐกิจที่ดี

UNESCO (1993 อ้างถึงใน สุพรรณิ ไชยอำพร และสนิท สมักรการ, 2547, หน้า 19) ได้นิยามคุณภาพชีวิต หมายถึง ระดับความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม และระดับความพึงพอใจในความต้องการส่วนหนึ่งของมนุษย์ และได้นิยามโครงการเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตว่าเป็นโครงการที่มีเป้าหมายเพื่อช่วยให้ผู้เรียน และชุมชนได้รับความรู้ เจตคติ ค่านิยมและทักษะที่จำเป็นเพื่อให้กลุ่มเป้าหมาย สามารถปรับปรุงคุณภาพชีวิต ทั้งในลักษณะของปัจเจกบุคคลและในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชน

Wegner (1994 อ้างถึงใน พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ, 2540, หน้า 80) เสนอคำนิยามออกมาในรายละเอียด 3 มิติ คือ ความสามารถในการกระทำ การรับรู้ และอาการต่าง ๆ ซึ่งจำแนกออกเป็น 9 เรื่องย่อยคือ ภารกิจประจำวัน การปฏิบัติกิจกรรมทางด้านสังคม การใช้สติปัญญา อารมณ์ และความรู้สึก สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางด้านสุขภาพ ความเป็นอยู่ที่ดี ความพึงพอใจในชีวิต โรคภัยต่าง ๆ หากวิเคราะห์คุณภาพชีวิตเพื่อเป็นประโยชน์ต้องสนใจเรื่องสุขภาพโดยมองใน

2 มิติ คือ เชิงปริมาณ เช่น การมีชีวิตที่ยืนยาว อัตราการตาย และเชิงคุณภาพ เช่น มาตรฐานการดำรงชีวิตคุณภาพของที่อยู่อาศัย ความพึงพอใจในหน้าที่การงาน

Dalkey (1968 อ้างถึงใน จรรยา ไข่มทอง, 2545) อธิบายเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตว่า มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “ความสุข” “ความผาสุก” และคำอื่น ๆ ในทำนองนั้นและได้เสนอแนวทางกว้าง ๆ ของคุณภาพชีวิต โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1. คุณภาพชีวิตในแง่วัตถุ เช่น รายได้ วัสดุ สัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น
2. คุณภาพชีวิตในแง่จิตใจ เช่น ความพึงพอใจในการทำงาน ความพึงพอใจในสถานภาพทางสังคม ระดับความกระตือรือร้นในการทำงาน หรือกิจกรรมอื่น ๆ ในแต่ละวัน
3. คุณภาพชีวิตในแง่ของความรู้สึกรู้สึกคิดโดยรวมทั้งหมด เช่น ความรู้สึกมีความสุข ความทุกข์ หรือความวิตกกังวลต่าง ๆ ความคิดในการฆ่าตัวตาย ความคิดที่เกี่ยวกับอนาคตในแง่ดี

สุพรรณิ ไชยอำพร และสนธิ สมักรการ (2547) ให้ความเห็นว่า คุณภาพชีวิต คือ ชีวิตที่มีความสุขพอสมควรทั้งกายและจิตใจ สุขภาพ คือ ได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานอย่างเพียงพอ เช่น ได้รับการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนจากครอบครัวอย่างดี สุขภาพอนามัยแข็งแรง ศึกษาดี อาชีพการงานดี โอกาสเลื่อนฐานะตามสมควร ส่วนความสุขใจ คือ การหล่อหลอมปัจจัยทางด้านความเชื่อ ค่านิยม ศีลธรรมและจริยธรรมให้เกิดความสมดุล

ลีปนันท์ เกตุทัต (2542) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คือ ชีวิตมีความสุข ชีวิตที่สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมทางสังคม และสามารถปรับธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับตนเอง โดยไม่เบียดเบียนธรรมชาติจนปรับตัวเองและธรรมชาติให้เข้ากัน โดยไม่เบียดเบียนกัน

สรุป “คุณภาพชีวิต” เป็นระดับของการมีชีวิตที่ดี มีความสุข ความพึงพอใจในชีวิต และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ การดำรงชีวิตของปัจจัยส่วนบุคคลในสังคม

ส่วนที่ 2 ตัวชี้วัดหรือองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี

องค์ประกอบด้านคุณภาพชีวิต

Hughes (n.d. อ้างถึงใน พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ, 2540, หน้า 87) ตาม Conceptual Model คุณภาพชีวิตประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ คือ

1. ความเป็นอิสระส่วนตัว ได้แก่ ทางเลือก การตัดสินใจ การควบคุมและความเป็นส่วนตัว
2. ปัจจัยทางวัฒนธรรม ได้แก่ เพศ อายุ ชนชั้น เชื้อชาติ ศาสนา

3. การบูรณาการทางสังคม ได้แก่ เครือข่ายทางสังคม (ซึ่งประกอบด้วยการติดต่อกับครอบครัว การติดต่อทางสังคม การติดต่อในแง่สนับสนุน)
4. กิจกรรมที่มีความหมาย ได้แก่ กิจกรรมประจำวัน การสันทนาการ ความสนใจ
5. คุณภาพสิ่งแวดล้อม คือ ความอบอุ่น ความสบาย ความมั่นคง พื้นที่ในแง่ส่วนบุคคล การตกแต่ง เครื่องอำนวยความสะดวก ความเป็นปกติในกฎเกณฑ์ต่าง ๆ
6. สถานภาพเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ รายได้ อาชีพในอดีต การเป็นเจ้าของสิ่งของ บ้านที่อยู่อาศัย มาตรฐานการครองชีพ โภชนาการ
7. สภาพร่างกายและจิตใจ ได้แก่ สุขภาพทางกาย ความทุพพลภาพ ความสามารถตามหน้าที่ ฯลฯ
8. ความพึงพอใจ ได้แก่ ความพึงพอใจในชีวิต ความสมดุลในความรู้สึก สุขภาพทางจิตวิทยา ฯลฯ

Kondo (n.d. อ้างถึงใน วิภาพร มาพบสุข, 2540, หน้า 27) ได้เสนอว่า คุณภาพชีวิตประกอบด้วย

1. มาตรฐานความเป็นอยู่ทางร่างกาย (Physical Standard of Living) หมายถึง โภชนาการ สุขภาพที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก การศึกษา น้ำ การสุขาภิบาล การขนส่ง
2. จิต/ อารมณ์ (Mental/ Emotion) หมายถึง ความรักความเป็นเพื่อน การแต่งงาน และการมีบุตร นันทนาการหรือการใช้เวลาว่าง การศึกษา ความพึงพอใจในงานและความมั่นคง
3. จิตวิญญาณ (Spiri) หมายถึง ความมีอิสระจากความเชื่อ ความมีอิสระต่อการปฏิบัติตามความเชื่อ ฯลฯ

Liu (1975 อ้างถึงใน วิภาพร มาพบสุข, 2540, หน้า 29) คุณภาพชีวิตประกอบด้วยปัจจัย 2 ด้าน คือ

1. ด้านจิตวิสัยหรือด้านจิตวิทยา (Subjective Factor or Psychological Factor) ได้แก่ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับความเชื่อและค่านิยมของบุคคล
2. ด้านวัตถุวิสัย (Objective Factor) ได้แก่ สภาพแวดล้อมของบุคคลในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมทั่วไป

Walton (n.d. อ้างถึงใน จรรยา ไขทอง, 2545) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะสำคัญที่ประกอบขึ้นเป็นคุณภาพชีวิตการทำงานในหนังสือ Criteria for Quality of Working life โดยแบ่งออกเป็น 8 ประการ คือ

1. ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (Adequate and Fair Compensation) หมายถึง การที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับค่าจ้าง เงินเดือน ค่าตอบแทน และผลประโยชน์อื่น ๆ อย่าง เพียงพอกับ การมีชีวิตอยู่ได้ตามมาตรฐานที่ยอมรับกัน โดยทั่วไป และต้องเป็นธรรม เมื่อเปรียบเทียบกับงาน หรือองค์การอื่น ๆ ด้วย

2. สิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องลักษณะและปลอดภัย (Safe and Healthy Environment) หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและทางด้านจิตใจ นั่นคือ สภาพการทำงานต้องไม่มีลักษณะที่ต้องเสี่ยง ภัยจนเกินไป และจะต้องช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกสะดวกสบาย และไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย

3. เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี (Development of Human Capacities) งานที่ปฏิบัติอยู่นั้นจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้ใช้และพัฒนาทักษะ ความรู้อย่างแท้จริง รวมถึงการมีโอกาสดำเนินงานที่ตนยอมรับว่าสำคัญและมีความหมาย

4. ลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (Growth and Security) นอกจากงานจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ความสามารถแล้ว ยังช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้มี โอกาสก้าวหน้าและมีความมั่นคงในอาชีพ ตลอดจนเป็นที่ยอมรับทั้งของเพื่อนร่วมงานและสมาชิก ในครอบครัวของตน

5. ลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมด้านบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (Social Integration) ซึ่งหมายความว่างานนั้นช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีโอกาสสร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น ๆ รวมถึง โอกาสที่เท่าเทียมกันในความก้าวหน้าที่ตั้งอยู่บนฐานของระบบคุณธรรม

6. ลักษณะงานที่ตั้งอยู่บนฐานของกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม (Constitutionalism) ซึ่งหมายถึง วิธีชีวิต และวัฒนธรรมในองค์การจะส่งเสริมให้ เกิดการเคารพ สิทธิส่วนบุคคลมีความเป็นธรรมในการพิจารณาให้ผลตอบแทนและรางวัล รวมทั้งโอกาสที่แต่ละ คนจะได้แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย มีเสรีภาพ ในการพูด มีความเสมอภาค และมีการปกครอง ด้วยกฎหมาย

7. ความสมดุลระหว่างชีวิต กับการทำงานโดยรวม (The Total Life Space) เป็น เรื่องของการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้ใช้ชีวิตในการทำงานและชีวิตส่วนตัวนอกองค์การอย่าง สมดุล นั่นคือต้องไม่ปล่อยให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับความกดดันจากการปฏิบัติงานมากเกินไป ด้วยการ กำหนดชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสม เพื่อหลีกเลี่ยงการที่ต้องคร่ำเคร่งอยู่กับงานจนไม่มีเวลา พักผ่อนหรือ ได้ใช้ชีวิตส่วนตัวอย่างเพียงพอ

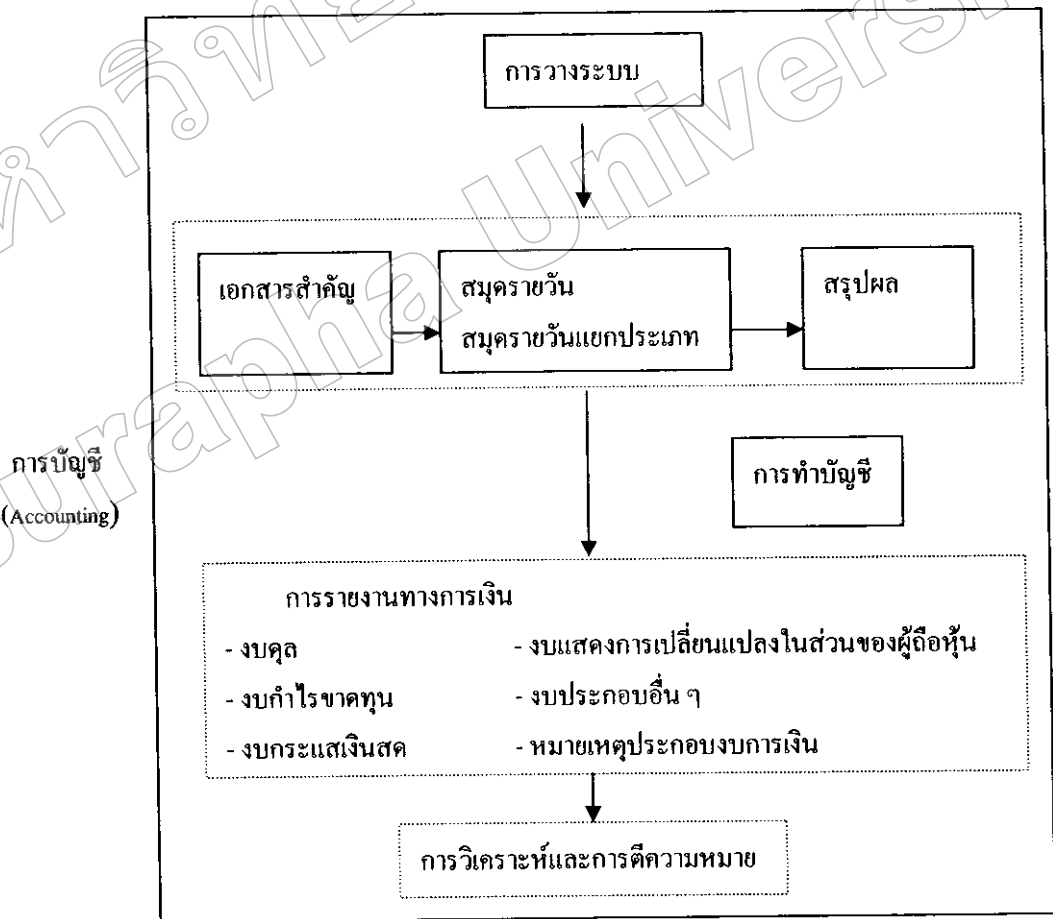
8. ลักษณะงานมีส่วนเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคมโดยตรง (Social Relevance) ซึ่ง นับเป็นเรื่องที่สำคัญประการหนึ่งที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องรู้สึก และยอมรับว่าองค์การที่ตนปฏิบัติงานอยู่ นั้นรับผิดชอบต่อสังคมในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านผลผลิต การจำกัดของเสีย การรักษาสภาพแวดล้อม การปฏิบัติเกี่ยวกับการจ้างงาน และเทคนิคด้านการตลาด

องค์ประกอบด้านวิชาชีพบัญชี

การให้บริการด้านวิชาชีพบัญชีมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการโดยคำนึงถึงสาธารณะหรือสังคม ดังนั้นวัตถุประสงค์ของวิชาชีพบัญชีในการปฏิบัติงาน เพื่อให้มีมาตรฐานของวิชาชีพสูงสุด เพื่อให้ผลงานมีมาตรฐานสูงสุด เพื่อให้ผลงานมีมาตรฐานสูงเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสาธารณะ วัตถุประสงค์ดังกล่าวต้องบรรลุความจำเป็นพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. ความเชื่อได้
2. มีลักษณะเป็นการประกอบวิชาชีพ
3. คุณภาพของบริการ
4. ความเชื่อมั่นของผู้ใช้บริการ

ซึ่งการให้ความเชื่อมั่นดังกล่าวจะอยู่ภายใต้กรอบของวิชาชีพบัญชีดังตารางแสดงหน้าที่ของการทำบัญชีและการบัญชี โดย เมธากุล เกียรติกระจ่าย และศิลปะพร ศรีจันทพร (2547, หน้า 3-3)

ภาพที่ 2-1 หน้าที่งานของการทำบัญชีและการบัญชี

องค์ประกอบด้านจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี
 เพื่อเป็นการดำรงไว้ซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพบัญชี และเป็นแนวทางใน
 การประพฤติปฏิบัติต่อสาธารณชนด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ผู้ประกอบวิชาชีพต้องปฏิบัติ
 ตามหลักจรรยาบรรณวิชาชีพดังนี้

มาตรา 46 ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีหรือผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีมีหน้าที่
 ต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี และต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนตามมาตรฐาน
 การบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี หรือมาตรฐานอื่นใดที่เกี่ยวข้อง ที่กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้
 บุคคลตามวรรคหนึ่งผู้ใดไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณหรือมาตรฐานที่กำหนดตาม
 พระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าผิดจรรยาบรรณ

มาตรา 47 ให้สภาวิชาชีพบัญชีจัดทำจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีขึ้นเป็น
 ภาษาไทย และ อย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้อกำหนดในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต
2. ความรู้ความสามารถและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน
3. ความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการและการรักษาความลับ
4. ความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วน หรือบุคคลหรือนิติบุคคลที่ผู้ประกอบ

วิชาชีพบัญชีปฏิบัติหน้าที่ให้

มาตรา 48 ข้อความใดในสัญญาจ้างสอบบัญชีที่กำหนดให้ผลลัพธ์เป็นการจำกัดหรือปฏิเสธ
 ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตข้อความนั้นเป็นโมฆะ

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจะรายงานผลการสอบบัญชีโดยระบุข้อความใดอันแสดงว่าตน
 ไม่รับผิดชอบในผลการตรวจสอบ หรือแสดงความไม่ชัดเจนในผลการตรวจสอบเพราะเหตุที่ตน
 มิได้ปฏิบัติหน้าที่โดยครบถ้วนที่พึงคาดหวังได้จากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตหรือโดยครบถ้วน
 ตามมาตรฐานการสอบบัญชีมิได้การกระทำตามวรรคสองถือเป็นการผิดจรรยาบรรณ

ส่วนที่ 3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

พฤติกรรมของมนุษย์จะถูกกำหนดและควบคุมโดยแรงจูงใจต่าง ๆ และแรงจูงใจจะเป็น
 พลังในการกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม กำหนดทิศทางและกำหนดระดับความพยายามของ
 บุคคล แรงจูงใจจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไปสำหรับแต่ละคนอีกด้วย แรงจูงใจของมนุษย์
 สามารถแยกได้ตามทฤษฎีต่าง ๆ คือ

Maslow (1960, pp. 122-144 อ้างถึงใน ธงชัย สันติวงศ์, 2537, หน้า 97) ทฤษฎีของ มาสโลว์ เรียกว่า ลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ ได้แบ่งลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ขั้นตอนภาพที่ 2-2 ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2-2 ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ 5 ขั้น

1. ความต้องการพื้นฐานของร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งความต้องการดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับที่จะทำให้ชีวิตอยู่รอด ได้แก่ อาหาร ที่อยู่ อาศัย การพักผ่อนนอนหลับ ความต้องการทางเพศ ฯลฯ ความต้องการเหล่านี้มนุษย์ทุกคนต้องการเหมือนกัน ๆ กัน แต่จะแตกต่างกันในรายบุคคล
2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Security or Safety Needs) เป็นความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งด้านร่างกาย จิตใจ เพราะบุคคลไม่ต้องการความไม่แน่นอนในการดำรงชีวิต เช่น การสูญเสียตำแหน่ง การขาดแคลนทรัพย์สิน
3. ความต้องการทางด้านสังคม (Social or Belongingness Needs) เป็นความต้องการทางด้านสังคม หรือความต้องการจะเป็นที่รักของผู้อื่น ความต้องการมีสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นและ

เป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ เพราะมนุษย์ทุกคนย่อมต้องการในสิ่งอาจกล่าวเป็นความต้องการทางด้านจิตใจมากขึ้น เช่น การมีเพื่อนสนิท ไม่ต้องการอยู่คนเดียว การยอมรับจากกลุ่มครอบครัว กลุ่มเพื่อน กลุ่มที่ทำงาน ความเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

4. ความต้องการมีฐานะเด่น (Esteem or Status Needs) ความปรารถนาที่มองตนเองมีค่าสูงเป็นที่น่าเคารพยกย่องจากตนเองและผู้อื่น ต้องการให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเองมีความสามารถ มีคุณค่า มีเกียรติ มีตำแหน่ง มีฐานะ บุคคลที่มีความต้องการประเภทนี้ จะเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตนเองและรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีประโยชน์ หากความรู้สึกและความต้องการดังกล่าวถูกทำลาย และไม่ได้รับการตอบสนอง คนจะรู้สึกว่าตนมีปมด้อย สิ้นหวัง มองโลกในแง่ร้าย ต้องการสิ่งชดเชยถ้าเกิดความรู้สึกรุนแรง จะทำให้บุคคลนั้นเกิดความท้อถอยในชีวิต เป็นโรคจิต โรควิตกกังวล และอาจฆ่าตัวตายได้

5. ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความนึกคิดทุกอย่าง และพัฒนาศักยภาพของตน (Self-actualization or Self-realization) หมายถึง ความต้องการที่จะรู้จักและเข้าใจตนเอง ตามสภาพที่แท้จริงเพื่อพัฒนาชีวิตของตนเองให้สมบูรณ์ รู้จักค่านิยม ความสามารถและจริงใจต่อตนเอง ปรารถนาที่จะเป็นคนดีที่สุดของตนเอง มีสติในการปรับตัว เปิดโอกาสให้ตนเองเผชิญกับความจริงของชีวิต กล้าเผชิญกับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ กระบวนการที่จะพัฒนาตนเองเป็นสิ่งที่ไม่มีจุดจบ ตลอดเวลาที่มนุษย์มีชีวิตอยู่ทุกคนต้องการที่จะพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ จะชี้ให้เห็นชัดถึงความต้องการว่า ความต้องการของมนุษย์จะมีลักษณะเป็นลำดับขั้นตามความสำคัญ บุคคลจะตอบสนองความต้องการที่จำเป็นสูงสุดเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย ก่อนจนถึงความต้องการลำดับสุดท้ายซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตแต่เป็นการตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจ มนุษย์จะตอบสนองความต้องการขั้นต้นก่อนเมื่อได้รับการตอบสนองแล้วจึงจะเกิดแรงจูงใจขั้นต่อไป บางครั้งมนุษย์มีความต้องการหลายอย่างเกิดขึ้นพร้อมกัน แต่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการพร้อมกันได้ มนุษย์จะลำดับความสำคัญระหว่างสิ่งจูงใจต่าง ๆ ด้วยตนเอง

Alderfer (1980, p. 114 อ้างถึงใน ธงชัย สันติวงศ์, 2537, หน้า 103) ทฤษฎีการจูงใจ ERG สามารถแยกได้ 3 ประเภทคือ

1. E (Existence) ความต้องการอยู่รอด จะเกี่ยวข้องกับความต้องการทางด้านร่างกาย และปรารถนาจะมีสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น ต้องการอาหาร ที่อยู่อาศัย
2. R (Relatedness) ความสัมพันธ์ทางสังคม จะประกอบด้วยเรื่องราวส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ต่อกันระหว่างบุคคลในสังคม ซึ่งเป็นความต้องการเชิงมนุษย์สัมพันธ์ เช่น ความต้องการที่จะเป็นผู้นำ ความต้องการที่จะเป็นผู้ตามและความต้องการอยากมีสายสัมพันธ์ทางมิตรภาพกับใคร ๆ

3. G (Growth) ความต้องการก้าวหน้าและเติบโต จะเป็นความต้องการเกี่ยวกับเรื่องราวของการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงฐานะสภาพ และเติบโตก้าวหน้าของคนผู้ทำงาน ความต้องการอยากเป็นผู้มีความคิดริเริ่ม

ทฤษฎี ERG จะมีข้อสมมติฐาน 3 ประการ เป็นกลไกสำคัญ คือ ประการแรก ความต้องการที่ได้รับการตอบสนอง หากความต้องการระดับใดได้รับการตอบสนองน้อย ความต้องการประเภทนั้นจะมียู่อสูง ประการที่สอง ขนาดของความต้องการหากความต้องการที่อยู่ต่ำกว่าได้รับการตอบสนองมากพอแล้วก็จะยิ่งทำให้ความต้องการประเภทที่อยู่สูงกว่ามีมากยิ่งขึ้น ประการสุดท้ายความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนอง หากความต้องการประเภทที่สูงมีอุปสรรคขัดขวางได้รับการตอบสนองน้อย ก็จะทำให้ความต้องการประเภทที่อยู่ต่ำลงไปมีความสำคัญมากขึ้น

Sharma (1998 อ้างถึงใน จรรยา ไซทอง, 2545) ได้เสนอแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของมนุษย์และระดับคุณภาพชีวิต ความต้องการทางชีวภาพ (Bio-physical Need) เป็นความต้องการที่จำเป็นที่สุดในระดับพื้นฐานของการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค อากาศบริสุทธิ์ ฯลฯ การได้รับปัจจัยเหล่านี้จะทำให้มนุษย์มีคุณภาพชีวิตในระดับต่ำ (Minimal Level) ความต้องการระดับชุมชนและสังคม (Psycho-social Needs) ได้แก่ การศึกษา การคมนาคมขนส่ง ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต นันทนาการ เมื่อมนุษย์ได้เข้าร่วมกับความต้องการทางชีวภาพจะเกิดคุณภาพชีวิตในระดับพึงพอใจ (Satisfaction Level) ความต้องการในระดับสูงสุดเป็นความทะเยอทะยานเฉพาะบุคคล ซึ่งเป็นความต้องการในระดับสูงสุด เป็นความต้องการที่แตกต่างกันระหว่างบุคคลต่อบุคคล ได้แก่ ความต้องการชื่อเสียง เกียรติยศ ความมั่นคง บุคคลที่บรรลุความต้องการระดับนี้จะมีคุณภาพชีวิตระดับสูง (Maximal Level)

คุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยความสุข 3 ระดับ ได้แก่ ระดับแรก “ทิฏฐธรรมมิกัตถะ” ประกอบด้วย การมีสุขภาพดี มีร่างกายแข็งแรง ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย เป็นอยู่สบาย ใ้การได้ดี มีทรัพย์สินเงินทอง มีงานอาชีพเป็นหลัก หรือพึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนมนุษย์หรือสถานะในสังคม เช่น ยศศักดิ์ ตำแหน่งฐานะ ความมีเกียรติ มีชื่อเสียง การได้รับยกย่อง หรือเป็นที่ยอมรับในสังคม รวมทั้งความมีมิตรสหายบริวาร และที่สำคัญสำหรับชีวิตก็คือ การมีครอบครัวที่ดีมีความสุข

ระดับที่สอง “สัมปรายิกัตถะ” เป็นเรื่องของคุณธรรมความดีงาม การมีความสุขที่เกิดจากความมั่นใจในคุณค่าของชีวิต การได้บำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เพื่อนมนุษย์ ความมีศรัทธาในสิ่งที่ดีงาม ที่เป็นหลักของจิตใจ และการมีปัญญาที่รู้จักปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายได้ถูกต้อง ใ้ทรัพย์สินเงินทองที่หามาได้ทำให้เกิดคุณค่า และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทำให้ชีวิตเป็นอยู่ด้วยดี

ระดับที่สาม “ปรมัตตะ” คือความเป็นผู้มีจิตใจเป็นอิสระ ด้วยความรู้เท่าทันต่อสิ่งทั้งหลาย รู้โลกและชีวิตตามความเป็นจริง จนกระทั่งว่า โลกธรรมเกิดขึ้นมากระทบกระทั่งก็ไม่หวั่นไหว วางใจและปฏิบัติได้ถูกต้องตามเหตุปัจจัย ปลดปล่อยให้กฎธรรมชาติทั้งหลายก็เป็นกฎธรรมชาติอยู่ตามธรรมชาติ

กล่าวโดยสรุป ความต้องการและระดับความต้องการของมนุษย์กับคุณภาพชีวิต ตามทัศนะของพุทธศาสนาและนักจิตวิทยาที่ผู้ทำวิจัยได้อ้างอิงในข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะกล่าวถึงความต้องการและระดับความต้องการของมนุษย์ในทัศนะใดก็ตาม เนื้อหาสาระและระดับความต้องการไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการทุกสิ่งทุกอย่างตามลำดับขั้นของความต้องการเหมือนกัน เว้นแต่จะมีระดับของความต้องการมากน้อยต่างกัน บางคนมีความต้องการเพียงขั้นพื้นฐานก็พอเพียงแล้ว ไม่ต้องการความมีชื่อเสียง ความยิ่งใหญ่ไปกว่าที่เป็นอยู่ แต่บางคนมีความทะเยอทะยานต้องการให้ประสบความสำเร็จสูงสุดของชีวิต และเมื่อประสบผลสำเร็จสูงสุดของชีวิตแล้วความต้องการก็ยังไม่หมดสิ้น ยังต้องการให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้รับมีเพิ่มพูนมากขึ้นกว่าเดิม ความทะเยอทะยานเป็นสิ่งที่ดี เป็นสิ่งผลักดันให้เกิดแรงจูงใจที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จ มีความก้าวหน้าในการทำงาน แต่ถ้าความทะเยอทะยานนั้นมีมากเกินไปจนขาดสติยับยั้งว่าควรหรือไม่ควรทำในสิ่งเหล่านั้นเพื่อให้ได้รับการตอบสนองตามที่ตนต้องการก็จะกลายเป็นคนโลภเห็นแก่ตัวประพฤติดิชอบได้ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว และประเทศ

ส่วนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สวนิต เจริญรัตน์ (2542) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของคณงานหญิงในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในเขตนิคมอุตสาหกรรมบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ และวิจัยเปรียบเทียบคณงานหญิงที่ทำงานกะกับคณงานหญิงที่ทำงานเวลาปกติตามปัจจัยที่บ่งชี้คุณภาพชีวิตการทำงาน 3 ด้านหลัก ได้แก่ การได้รับการตอบสนองความต้องการคุณภาพชีวิตการทำงานด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ประกอบด้วย 10 มิติย่อย คือ ความเพียงพอในเรื่องค่าตอบแทนและสวัสดิการแรงงาน สุขภาพอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน รวมทั้งที่พักอาศัยมีความปลอดภัยต่อชีวิต ทรัพย์สิน ความรู้สึกมั่นคงในการทำงาน ความรู้สึกมีอิสระในการทำงาน ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและการยอมรับจากสังคม การมีโอกาสในการศึกษาและอบรมพัฒนาตนเอง การมีโอกาสดำเนินชีวิตในอาชีพ การประสบความสำเร็จในการทำงาน การมีโอกาสดิและพัฒนาคณงานด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ผลการวิจัยพบว่า คณงานหญิงมีคุณภาพชีวิตการทำงานด้านร่างกายอยู่ในระดับที่สูงกว่าด้านจิตใจและด้านสติปัญญา โดยคุณภาพชีวิตการทำงานด้านจิตใจและสติปัญญาไม่มีความแตกต่างกัน มิติย่อยในแต่ละด้าน พบว่า คณงานหญิง

มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีเรื่องการได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการแรงงานที่เพียงพอ และรู้สึกเป็นอิสระในการทำงาน รวมถึงการมีโอกาสดำเนินงานในอาชีพ การวิเคราะห์เปรียบเทียบการทำงาน คนงานหญิงที่ทำกะกับทำงานเวลาปกติ พบว่า คนงานหญิงที่ทำกะมีระดับคุณภาพชีวิตการทำงานที่สูงกว่า เรื่องค่าตอบแทนและสวัสดิการแรงงาน ความรู้สึกมีอิสระในการทำงาน และการมีโอกาสดำเนินงานในอาชีพ สำหรับการมีสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน ความปลอดภัยชีวิตและทรัพย์สินและความปลอดภัยเรื่องที่อยู่อาศัย และการมีโอกาสในการศึกษาและอบรมพัฒนาตนเอง ผู้ทำงานปกติมีคุณภาพชีวิตที่สูงกว่า

อนันต์ แก้วกำเนิด (2543) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่วิเคราะห์งบประมาณ สำนักงบประมาณ สำนักงานรัฐมนตรี เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน และปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่วิเคราะห์งบประมาณ ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่วิเคราะห์งบประมาณอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยประกอบด้วย ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงานและเงินเดือน มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่วิเคราะห์งบประมาณ ขนาดและโครงสร้างองค์การ แบบความเป็นผู้นำ เป้าหมายขององค์การ และการติดต่อสื่อสารในสำนักงานมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่วิเคราะห์งบประมาณ

นภดล แสงศรี (2544) ศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ประกอบอาชีพเสริมด้านการขายตรง โดยศึกษาถึงปัจจัยเชิงจิตที่มีผลต่อการประกอบอาชีพเสริมในด้านการขายตรง และศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการประกอบอาชีพเสริมด้านการขายตรงกับคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบอาชีพเสริมด้านการขายตรงส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุระหว่าง 31-35 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด และมีรายได้จากอาชีพเสริมต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่มีบุตร ไม่มีสมาชิกในครอบครัวที่ต้องอยู่ในการอุปการะเลี้ยงดูและไม่มีหนี้สิน ผลการศึกษายังพบว่าร้อยละ 75.8 เป็นผู้ที่ไม่มีเงินออม ในเรื่องของปัจจัยเชิงจิตที่มีผลต่อการประกอบอาชีพเสริมด้านการขายตรงพบว่า ปัจจัยทางด้านการยอมรับนับถือ ด้านค่าตอบแทน และทางด้านความเจริญก้าวหน้าในการทำงานมีผลสูงใจให้ประชาชนประกอบอาชีพเสริมด้านการขายตรงมากกว่าปัจจัยทางด้านสวัสดิการที่ได้รับมากกว่านี้ ยังพบว่าในภาพรวมผู้ประกอบอาชีพเสริมด้านการขายตรงส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตทางด้านวัตถุในเรื่องของรายได้และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอยู่ในระดับปานกลาง และส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตทางด้านสังคมและจิตใจอยู่ในระดับสูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า อาชีพเสริมมีส่วนช่วยให้ผู้ที่ประกอบอาชีพนี้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ในระดับหนึ่ง

วรรณ เสนา (2544) ศึกษา ระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน 8 ด้านของพนักงาน
 สาขการผลิต บริษัท บิวตี้เจมส์แฟคตอรี จำกัด ได้แก่ ด้านการตอบแทนที่ยุติธรรมเพียงพอ
 ด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมคุณภาพ ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้าน
 ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ด้านการบูรณาการ ด้านสังคม ด้านธรรมเนียมในองค์กร ด้าน
 ความสมดุลระหว่างชีวิตด้านอื่น ๆ และด้านเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม และ เปรียบเทียบคุณภาพ
 ชีวิตการทำงานของพนักงานจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล 5 ลักษณะ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ
 การศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงานในหน่วยงาน และหน่วยงานที่สังกัด ผลการวิจัยพบว่า 1) พนักงาน
 สาขการผลิต มีคุณภาพชีวิตการทำงานเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นคุณภาพชีวิตด้าน
 บูรณาการด้านสังคมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคล 5 ลักษณะ พบว่า ระดับ
 การศึกษาและระยะเวลาที่ปฏิบัติในหน่วยงานของพนักงานต่างกัน มีคุณภาพชีวิตการทำงาน
 แตกต่างกัน ส่วนลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ และหน่วยงานที่สังกัดของพนักงานต่างกัน
 มีคุณภาพชีวิตการทำงานไม่แตกต่างกัน

รัตติพร พนพิเชษฐกุล (2544) ศึกษาเรื่องความเครียดและคุณภาพชีวิตในการทำงาน
 กรณีศึกษาราชการไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีผลต่อ
 ความเครียดในการทำงาน แต่มีผลต่อความเครียดทั่วไป ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส และลักษณะ
 บุคลิกภาพแบบ Type A พบว่า อายุของพนักงานมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดทั่วไป
 พนักงานที่มีสถานภาพสมรส (ไม่มีบุตร) มีความเครียดทั่วไปสูงสุด และลักษณะบุคลิกภาพแบบ
 Type A มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเครียดทั่วไป และปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต
 ในการทำงาน ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส อายุงาน และหน่วยงานที่สังกัด พบว่าพนักงานที่มีอายุ
 ระหว่าง 26-30 ปี มีคุณภาพชีวิตการทำงานต่ำสุด พนักงานที่มีสถานภาพโสดมีคุณภาพชีวิตใน
 การทำงานต่ำสุด พนักงานที่มีอายุงานน้อยกว่ามีคุณภาพชีวิตในการทำงานต่ำกว่าพนักงานที่มีอายุ
 งานมากกว่า และพนักงานที่สังกัดสำนักงานใหญ่มีคุณภาพชีวิตในการทำงานต่ำสุด ความเครียดใน
 การทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเครียดทั่วไป ได้แก่ ความเครียดในการทำงานที่มีสาเหตุ
 จากปัจจัยในการทำงานด้านลักษณะงาน ความเครียดในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางลบกับ
 คุณภาพชีวิตในการทำงาน ได้แก่ ความเครียดในการทำงานที่มีสาเหตุจากปัจจัยในการทำงาน
 ด้านความสำเร็จและความก้าวหน้าในอาชีพ และ ด้านลักษณะงาน โดยปัจจัยด้านความสำเร็จและ
 ความก้าวหน้าในงานอาชีพเป็นตัวทำนายตัวแรก และปัจจัยด้านลักษณะงาน ความเครียดทั่วไปมี
 ความสัมพันธ์ทางลบกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ความเครียดในการทำงานและความเครียดทั่วไป
 สามารถทำนายคุณภาพชีวิตในการทำงาน โดยความเครียดในการทำงานเป็นตัวทำนายตัวแรก และ
 ความเครียดทั่วไปเป็นตัวทำนายตัวที่สอง

รัฐบาลเยอรมัน โดยสมาคมวิจัยแห่งเยอรมัน (German Research Society) ดำรงเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตปี ค.ศ. 1978, 1980, และ 1984 ของชาวเยอรมัน โดยวัดคุณภาพชีวิต 4 ด้านใหญ่ ได้แก่ ความพึงพอใจในชีวิตตามความเป็นอยู่ (จิตวิสัย) สภาพความเป็นอยู่ (วัตถุวิสัย) โครงสร้างทางการเมือง ในด้านแรกทำการสำรวจความพึงพอใจเกี่ยวกับคู่สมรส ชีวิตครอบครัว การจัดการในครัวเรือน รายได้ ชีวิตครอบครัว งาน การเป็นแม่บ้าน การแบ่งงานในครัวเรือน มาตรฐานการครองชีพ การศึกษา ศาสนา ความปลอดภัยของส่วนรวม ฯลฯ ด้านที่สองสถานภาพความเป็นอยู่ทำการประเมินแบบวัตถุวิสัยเกี่ยวกับรายได้ (การมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ) การแต่งงานและครอบครัว สุขภาพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย การมีส่วนร่วมในสังคม ฯลฯ ด้านที่สาม โครงสร้างสังคมพิจารณาจากการจัดช่วงชั้นทางสังคมและการเลื่อนชั้น แรงงานต่างชาติ ฯลฯ ด้านสังคมการเมืองพิจารณาจากเรื่องทัศนะทางการเมือง ความสนใจทางการเมืองและสังคม การปฏิบัติหน้าที่ ฯลฯ ผลการสำรวจพบว่า ประชาชนถือว่าสุขภาพเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดสำหรับคุณภาพชีวิต และแสดงความคาดหวังและไม่พึงพอใจกับสภาพบางอย่าง ความไม่พึงพอใจของผู้ตอบเกิดขึ้นจากการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม (Dissatisfaction is Culturally Learned) มากกว่าเกิดจากประสบการณ์จริงที่เขามีอยู่ กลุ่มผู้ที่แสดงความไม่พึงพอใจต่อคุณภาพชีวิต อยู่ในกลุ่มที่อยู่ในสภาพเงื่อนไขที่ดีอยู่แล้ว ความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจขึ้นกับ เพศ วัย ระดับการศึกษา ประเภทของครัวเรือน และช่วงชั้นทางสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามหญิงมักไม่พอใจในเรื่องชีวิตเกี่ยวกับการแบ่งงานในบ้าน สุขภาพ การศึกษาและความปลอดภัยของส่วนรวม แต่พอใจในเรื่องความเชื่อทางศาสนา ผู้ที่สูงอายุมักพึงพอใจสูง โดยเฉพาะในเรื่องความเชื่อทางศาสนา การรักษาสิ่งแวดล้อม และการใช้เวลาว่าง แต่พอน้อยเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ และความปลอดภัยของส่วนรวม ผู้มีการศึกษาสูงจะคาดหวังสูงและไม่พึงพอใจในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมและความเชื่อทางศาสนา แต่จะพอใจในเรื่องความปลอดภัยของส่วนรวมมากกว่าผู้มีการศึกษาค่ำ ผู้ที่อยู่ในครัวเรือนตามลำพัง ครอบครัวที่ไม่มีลูกมีความพอใจมากกว่าคนที่อยู่โดดเดี่ยว ในแง่ของช่วงชั้นทางสังคม ผู้ที่อยู่ในกลุ่มแรงงาน มีความไม่พอใจมากกว่ากลุ่มช่วงชั้นสูงทุกเรื่อง ยกเว้นในเรื่องสิ่งแวดล้อมและความเชื่อทางศาสนา

ส่วนที่ 5 สรุปผลการศึกษาและการวิจัย

ผลจากการศึกษาและการวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตมีหลายตัวแปรและที่เห็นได้ชัดคือ ตัวแปรเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งในการศึกษารั้งนี้ โดยเฉพาะการมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์และสามารถเข้าถึงสถานพยาบาลเมื่อเกิดการเจ็บป่วย การมีที่พักอาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวก การมีชั่วโมงทำงานที่เหมาะสมและความสุขต่อการทำงาน การมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ รวมถึงสามารถเป็น

ส่วนหนึ่งของสังคมโดยปราศจากความขัดแย้ง ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพมีความรู้สึกรับประกันและปลอดภัยจากการปฏิบัติงานเพื่อสร้างโอกาสก้าวหน้าในอาชีพ ถ้าหากผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีมีความสมบูรณ์ดังกล่าว จะทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ดียิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University